

Discurs del president de l'Institut d'Estudis Catalans

I naugarar el curs acadèmic és, enguany, un motiu d'excepcional satisfacció. El 2007 ha estat, i és encara, l'any del Centenari de l'Institut d'Estudis Catalans. Encetem, doncs, un curs que, després d'avaluar el passat i copsar el nostre present, ens obligarà a pensar més que mai el nostre esdevenidor; l'esdevenidor d'una corporació abocada al conreu de les humanitats i la ciència al més alt nivell, al servei sempre de la nostra nació, de la seva cultura i de la seva llengua; al servei, doncs, del saber, del coneixement objectiu i dels valors de la raó, el progrés i la fraternitat amb altres pobles i ciutadans d'altres països, a més del nostre.

No és arriscat afirmar que els actes i esdeveniments del Centenari, co-

mençant pel solemne acte inaugural al Palau de la Música Catalana, l'octubre de 2006, són prou coneguts de tots, i, per tant, no cal rememorar-los ara fil per randa. Hi han concorregut tres elements que els han posat a l'abast de molta gent: una considerable participació de la major part dels membres de l'Institut i dels nombrosos socis de les societats filials, així com d'una veritable munió de ciutadans d'arreu dels Països Catalans; una difusió mediàtica de gran volada —sense precedents en la història centenària d'aquesta institució—, no solament generada pel mateix Institut, sinó també pels mitjans de comunicació, els quals han estat generosos i dignes en aquesta tasca, tan necessària; i, en darrer lloc, però no pas per

això menys important, una execució eficaç de tots els programes del Centenari per part del personal i dels treballadors de la casa.

Senyores i senyors, és un costum inveterat agrair, al final d'una allocució com la que enceto, a aquells que treballen a l'Institut llur ajut imprescindible, així com llurs capacitats i professionalitat excepcionals. També, deixeu-m'ho dir sense embuts, llur patriotisme. Vull dir-ho, però, al principi: que rebin el nostre pregon agraïment. Els treballadors de la casa també són l'Institut, i el fan dia rere dia. El prestigi de l'acadèmia nacional depèn d'ells en gran manera. L'Institut, com a fill d'un país tan singular com el nostre, tot i ésser una acadèmia, és quelcom més que una acadèmia. Gosaria dir que ningú no coneix aquesta veritat millor que els treballadors de l'Institut d'Estudis Catalans.

La direcció i coordinació dels actes del Centenari han estat —i són encara— a càrrec d'una comissió, el cap de la qual és el vicepresident Antoni Riera i Melis. Hi participen totes les seccions, així com un estol de col·laboradors de diversos camps d'activitat, alguns d'externs, però gairebé tots lligats a la casa. També ells mereixen agraïment, però no vull fer feixucs els meus mots anomenant-los un per un. L'esplèndid catàleg del Centenari —sobri, elegant, racional i noucentista, com correspon a aquesta acadèmia— recull tots llurs noms. També cal esmentar

el programa del Centenari, eixit abans que comencessin les activitats. Llegiu-lo i fullegeu-lo de nou, ara que entrem a la darrera fase de les celebracions. El que impressiona més és constatar fins a quin punt les seccions i societats filials d'aquesta plural acadèmia d'acadèmies han anat complint la tasca amb precisió i esperit rigorós. El que era programat —i era molt, vast i complex— s'ha fet. Seminaris, concerts, conferències, simposis nacionals i internacionals, exposicions —entre les quals destaca la del Centenari—, s'han succeït amb un ritme incessant. Molts, naturalment, a la Casa de Convalescència, però molts d'altres, arreu dels Països Catalans. Dubto que gaires acadèmies germanes, a Europa i arreu, maldin com nosaltres maldem per ser presents a tot el territori, per mantenir tan viu el vincle estret que ens uneix amb la nostra ciutadania.

Tot i que l'Institut, gairebé per definició, mira cap a l'esdevenidor, calia que durant l'any del Centenari tinguéssim ben presents aquells homes i dones als quals estem més obligats, científicament i moral, al llarg de la nostra història. Hem glossat un cop i un altre les figures d'Enric Prat de la Riba i tot l'estol d'intel·lectuals i patriotes a qui devem l'existència, així com les vicissituds —terribles, de vegades— per les quals ha passat aquesta acadèmia. És autònoma i independent, certament. Pertany, però, al poble català. En segueix les pulsacions com

un sismògraf. Bateguen ensems. No vull tornar a recordar ni esdeveniments ni persones que coneixeu tan bé com jo. Tanmateix, cal esmentar un heroi de la casa, Ramon Aramon i Serra, que més que ningú, amb sacrificis inoblidables i amb un capteniment d'inigualable fermesa, salvà l'Institut en els anys més dolorosos. Vull recordar-vos també l'homenatge que molt aviat li retrem en un conjunt d'actes públics, com a part essencial de les celebracions del Centenari.

Volia, doncs, esmentar el Centenari, sense relatar amb detall, però, un desenvolupament prou conegut en què tot l'Institut ha participat. M'he limitat només a evocar-lo, i em sabreu disculpar que no m'hi estengui més, car no és propi que en parli més fins que no l'hàgim clos del tot. Serà llavors també que donarem les gràcies, un cop més, a totes aquelles entitats, públiques o privades, governamentals o de la societat civil, que ens han fet costat.

Permeteu-me que evoqui, a grans trets, la situació i la marxa regular de l'Institut en aquests moments, així com les tasques immediates previstes, és a dir, les del curs que ara comença, el 2007-2008.

El curs acadèmic que encetem serà el darrer del contracte programa amb la Generalitat de Catalunya, que ens ha permès funcionar amb eficàcia i ambició durant els darrers tres anys. Hem complert tots els objectius amb escreix, com ha reconegut explícitament la co-

missió de seguiment que ha analitzat detalladament l'aplicació i l'execució del programa. Aquest mateix contracte programa ens ha exigit la instauració d'un nou organigrama de l'Institut. Un cop aprovat pel Consell Permanent i pel Ple de l'Institut, l'hem aplicat amb els millors criteris possibles pel que fa a l'administració i la funcionalitat de la nostra institució. Serà tasca de l'Equip de Govern el curs que encetem la negociació d'un nou contracte programa amb les autoritats, perquè n'asseguri la continuïtat així com el progrés normal de l'Institut.

L'Institut té la tasca estatutària de conrear les ciències i les humanitats al més alt nivell. Això es manifesta, arreu del món, en la publicació del coneixement crític i objectiu. Som la primera editorial acadèmica i científica en llengua catalana. Les nostres publicacions —que inclouen diverses revistes científiques en tots els camps— han continuat a bon ritme, i han millorat en tots els fronts, amb una difusió creixent, incrementada gràcies al web de l'Institut, que continuarem perfeccionant i enriquint durant el proper curs. Cal destacar la nova versió, revisada i ampliada, del *Diccionari de la llengua catalana*, que l'Institut, com a acadèmia de la llengua, publicà el passat dia de Sant Jordi. En general, no fóra bo que, des d'aquest lloc, hom felicités específicament una de les seccions del nostre Institut, ja que cal considerar que tots plegats constituïm una sola pinya. El nos-

tre capteniment no pot ser el de l'auto-complaença. Tanmateix, senyores i senyors, permeteu-me que felicití la Secció Filològica: el president, Joan Martí i Castell; el director de la Comissió de Lexicografia i el de les Oficines Lexicogràfiques, Carles Miralles i Joaquim Rafel, respectivament, i tots els seus col·laboradors científics, així com tots els especialistes i professionals de la casa que hi han intervingut. El resultat obtingut ha estat el gran èxit del *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut. No solament la distribució i venda han superat totes les expectatives, sinó que les xifres de consultes en línia són altíssimes. El *Diccionari* és una expressió fefaent de l'arrelament de l'Institut d'Estudis Catalans a tot l'àmbit territorial i a tota la ciutadania que pertany a la nostra llengua i la nostra cultura. Pot haver estat un èxit per a la nostra acadèmia, i, òbviament, per a la Secció Filològica, però, per damunt de tot, ho ha estat per a la nostra llengua, la nostra cultura, la nostra ciutadania.

Com he indicat abans, les altres publicacions científiques, en paper o en línia, continuen creixent a un ritme satisfactori, en tots els camps del coneixement. L'Equip de Govern actual és molt conscient que, com a acadèmia, tenim una posició estratègica crucial, que ens permet aliar-nos amb les universitats del nostre àmbit —com hem fet i continuarem fent—, però també ens esperona a consolidar la nostra posició com a gran edito-

rial acadèmica i universitària en llengua catalana, així com de nucli català de referència en la *lingua franca* de la modernitat avançada, l'anglès. L'aparició de llibres avançats de text en ciències, el projecte *Scriptorium*, n'és un exemple.

Tot això va molt lligat amb una de les nostres ambicions actuals, que no és pas un projecte per a l'esdevenidor, sinó que ja està en marxa. L'Institut és, i ha de ser més encara, la llar des d'on s'irradia el coneixement públic de la ciència, el coneixement cívic. Actualment, tal vegada hi ha límits pel que fa als projectes de recerca que podem dur a terme nosaltres mateixos —tot i que el pressupost actual de què disposem per a recerca no tingui precedents en tota la història de la nostra acadèmia. Per això, sovint ens aliem amb universitats i institucions de recerca, com ara la Unió Acadèmica Internacional i la Fundació Europea de la Ciència, per dur a terme els nostres projectes. En canvi, no hi ha cap limitació a l'hora de difondre d'una manera democràtica i pedagògica el coneixement relatiu a tots els camps de la ciència. És per això que l'Institut ha anat recuperant, cada cop amb més intensitat, la funció com a fòrum de difusió del coneixement, i també com a lloc de discussió i debat. Fa pocs dies, el gran científic valencià Bernat Sòria, actual ministre de Sanitat, presentava programes importants per a guarir malalties degeneratives. No ha estat un cas aïllat, i només heu de consul-

tar les informacions sobre les activitats de l'Institut en camps de difusió científica per comprovar que avancem en aquesta direcció.

La millora dels serveis de comunicació externa i de projecció ciutadana de l'acadèmia catalana ens ha facilitat aquesta tasca de manera indubtablement eficaç. Cada cop més, un públic culte i interessat acut a les activitats de projecció i debat científic a la Casa de Convalescència. Les dades són ben eloqüents.

Pel que fa a la projecció i col·laboració internacionals, voldria recordar la coordinació del projecte de la Unió Acadèmica Internacional sobre la dignitat humana, amb seminaris duts a terme a Jerusalem, Rabat i Barcelona, i un que es farà properament a Suècia; i també l'entrada de la Societat Catalana de Química, amb categoria de membre de ple dret, a l'Associació Internacional de Química. Continuem, doncs, consolidant la nostra posició com a acadèmia nacional mundialment reconeguda com a tal.

Vull imaginar que tot això té alguna cosa a veure amb l'increment de confiança que hem rebut de les autoritats públiques en els darrers temps. Les consultes tècniques i científiques que ens fan les autoritats del país sovintegen. Hem d'agrair de tot cor als distingits juristes, pedagogs, lingüistes, enginyers, economistes, historiadors, arqueòlegs i altres acadèmics de la nostra institució que han respost amb entusiasme i generositat

quan la Presidència els ha demanat formar part d'una comissió d'experts per a redactar un dictamen referent als més diversos aspectes de la vida nacional, sobre els quals les autoritats ens demanaven una opinió sàvia. Llur tasca ha estat i és vital per al prestigi de l'acadèmia nacional catalana. Tots ho sabem prou. També ho és per a la vida de la ciutadania. Les autoritats i els polítics decidiran: nosaltres, però, els donem, com més va més, les eines expertes que han de menester. A més d'això, les autoritats educatives han confiat a l'Institut la revisió lingüística i tipogràfica de les proves d'accés a les universitats catalanes, una tasca delicada i d'alta responsabilitat a tots els països europeus: hem estat felicitats fa pocs dies per l'eficàcia i la professionalitat amb què l'hem dut a terme. Goso afirmar, senyores i senyors, que anem pel bon camí.

Per tal de no fer gaire feixuga la meua intervenció d'obertura de curs, us estalviaré un recompte de moltes altres activitats, de les quals sou sovint els protagonistes. Em limitaré a esmentar un fet prou extraordinari: l'Institut ha entrat en una fase d'expansió física sense precedents des que ocupàrem els locals del carrer de Maria Aurèlia Capmany. Recentment, hem adquirit uns nous locals a la rambla del Raval, que ja han estat inspeccionats pels membres del Consell Permanent. Aquests nous locals, juntament amb un magatzem al carrer de Sant Ramon, ens permetran eixamplar els nostres

serveis i unitats de recerca d'una manera que s'adigui a les nostres creixents necessitats i responsabilitats. Quan parlem d'expansió física i de nous locals voldria recordar-vos que pensem també en les nostres seus territorials, i que no hem

oblidat en cap moment la manca d'una seu regular a les Illes Balears i a València. Pel que fa al darrer cas, ja hi tenim un delegat i fem servir l'Espai Ciència del Centre de Cultura Contemporània d'aquella ciutat.